

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Соціально-психологічний факультет
Кафедра психології, логопедії та інклюзивної освіти

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ:
СУЧАСНІСТЬ, ІННОВАЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ**

**Збірник наукових праць
за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції
(Україна, Житомир, 4 квітня 2024 року)**

**«Topical Issues of Personal Development: Modernity,
Innovations, Prospects»**

**Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І.Франка
2024**

УДК 159.923.2

А 43

Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол № 6 від «26» квітня 2024 року)

Рецензенти:

СЛОЗАНСЬКА Ганна – докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

ВІНС Вікторія – кандидатка психологічних наук, доцентка, завідувачка кафедри практичної психології Університету Григорія Сковороди в Переяславі.

ЛЕМЕЩУК Марина - кандидатка психологічних наук, доцентка, в.о. завідувачки кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

ЗАГУРСЬКА Інна - кандидатка психологічних наук, доцентка, доцентка кафедри соціальної та практичної психології Житомирського державного університету імені Івана Франка.

А 43 **Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи:** Збірник наукових праць за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 4 квітня 2024 року) / Ред. колегія: Л.Котлова, Л.Бутузова, С.Максимець / М-во освіти і науки України, Житомирський державний університет імені Івана Франка, соціально-психологічний факультет. Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2024. 388 с.

У збірнику подано наукові праці учасників II Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 4 квітня 2024 року в м. Житомирі на базі соціально-психологічного факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка. Збірник адресовано науковцям, фахівцям-практикам, здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними науковими досягненнями, проблемами і перспективами в психології, логопедії, педагогіці, соціальній роботі та інклюзивній освіті.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за науковий та літературний зміст опублікованих матеріалів несуть їх автори. Думки редакторів можуть не збігатися з позицією авторів.

УДК 159.923.2

©Автори публікацій, 2024

©Житомирський державний університет імені Івана Франка, оригінал-макет, 2024

ЗМІСТ

Bondarchuk O. Diagnosis of emotional intelligence in students	8
Bondareva E. Formation of life prospects of students in the process of teaching psychological disciplines	9
Jabarova L. Prevention of psychological stress in military personnel during the divorce period modern possibilities of forensic	13
Rukhieva Kh., Soibjonov J. Psychological examination	15
Šilonová V., Klein V. Výskumy zamerané na inkluzívnu edukáciu sociálne znevýhodnený detí v materských školách	19
Андрієвська М. Роль вчителя-логопеда у забезпеченні психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП	30
Бабчук М. Сучасні дослідження фізичного перфекціонізму	32
Бабчук О., Васьканич О. Особливості емоційної стійкості педагогів закладів дошкільної освіти	36
Бєлова О. Мовленнєва самоактивація дітей старшого дошкільного віку з логопатологією	39
Бирка А. Психологічні особливості розвитку особистісної ідентичності у дітей дошкільного віку	43
Білецька В., Максимець С. Особливості міжособистісних стосунків молодших школярів з мовленнєвими порушеннями	46
Бондар В. Логопедичні методи роботи з дітьми з порушеннями звуковимови	49
Булгакова О., Савченкова М. Психологічні особливості дистанційного навчання	51
Бурдейна М., Максимець С. Чинники готовності майбутніх логопедів до професійної діяльності	54
Вдовиченко Т. Вплив творчої уяви на розвиток мовлення дошкільника	56
Велічко Г. Психологічні особливості віктимності	58
Волківська А., Осовська Г. Стимули та недоліки, які впливають на академічну успішності студента	61
Гаврилов О., Гаврилова Н. Особливості використання піктограм у роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями помірною ступеня	69
Галецька Ю. Використання театралізованої гри в процесі формування комунікативних навичок дошкільників з порушеннями мовлення	74
Гладуш В., Ковачова Б. Навчання дітей з диспраксією в дошкільному закладі освіти: від виявлення труднощів до успішної інклюзії	77
Головізіна Т. Психологія сприйняття шлюбно-сімейних відносин	81
Горчинський Р. Підвищення рівня обізнаності фахівців соціальної сфери з питань ідентифікації домашнього насильства стосовно дітей	83
Гріщенко К. Мнемотехніка як ефективний інструмент для корекції порушень зв'язного мовлення дітей дошкільного віку	86
Гуданич Н. Технології розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	90
Гулько С. Технологічне забезпечення надання соціальних послуг	92

Гущенко О. Теоретичний аналіз психологічних особливостей ставлення школярів до дітей з особливими потребами	95
Денисюк Є. Казкотерапія як метод подолання мовленнєвих порушень у дітей	99
Дідора М., Головізіна Т. Шлюбно-сімейні відносини на різних етапах спільного життя	101
Дмитрієва С., Рачук Л. Психологічні особливості синдрому «професійного вигорання» у працівників освіти	106
Дмитрієва С., Безноско К. Особливості уяви у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення	111
Дмитрієва С., Делех Б. Механізми і фактори психологічного впливу сучасного українського мистецтва в умовах війни на особистість	115
Дмитрієва С., Іваненко К. Психологічна мотивація майбутніх вчителів-логопедів до професійної діяльності	119
Дмитрієва С., Шегеда М. Корекційна робота з дітьми з порушеннями мовлення з використанням освітніх інноваційних технологій	121
Довжинець О. До проблеми розвитку уваги дошкільників з мовленнєвими порушеннями	124
Долінчук І., Кирилюк Н. Особливості розвитку пам'яті дошкільників з порушеннями мовлення	125
Древаль Ю. До питання щодо застосування мотиваційної теорії Ш. Річі та П. Мартіна у сфері охорони праці	127
Дуля А. Підготовка майбутніх соціальних працівників до представництва інтересів соціально вразливих груп населення	130
Загребельна О. Вплив логоритміки на розвиток мовлення дітей молодшого шкільного віку	134
Загутіна-Візер Я., Денисюк О. Ефективна міждисциплінарна взаємодія фахівців в інклюзивному середовищі закладу освіти	138
Ілющенко І., Гулак І. Рання логопедична корекція	141
Калінчук А. Дослідження типу прив'язаності жінок у контексті їх шлюбного вибору	143
Карпенко Н., Мірошниченко О. Роль родини в реабілітації дітей з порушенням мовлення	146
Катеринич А. Техніки театрального мистецтва та їх вплив на соціальну інтеграцію молодих людей з інвалідністю: виклики та можливості для фахівця соціальної сфери	150
Кичук І. Ефективні методи соціально-педагогічного супроводу для учнів з ПМР в освітньому процесі	152
Ковиліна В. Paths of change in inclusive education of Ukraine	155
Козак К. Формування комунікативних навичок дітей з ПМР як науково-педагогічна проблема	158
Колодій В. Комунікативна компетентність логопеда як професійно значуще утворення його діяльності	161

Константи́нів О. Кому́нікативний паспорт як засіб соціалізації немовленнєвих дітей	163
Копаниця К. Максимець С. Психолого-педагогічні особливості дітей, які мають легкі інтелектуальні порушення	166
Коренблат О. Підходи до структури кому́нікативної толерантності	168
Котелевець А. Соціальна активність як складова професійної діяльності соціальних працівників	172
Котлова Л. Значення сенсорного розвитку в ранньому дитинстві	174
Котлова Л., Дідух К. Ефективні інтерактивні технології у роботі із дітьми-логопатами	176
Котлова Л., Іскрижицька А. Корекційна робота логопеда при сигматизмі	179
Котлова Л., Микитчук Л. Здоров'язбережувальні технології у логопедичній роботі	181
Котлова Л. Перець К. Психолого-педагогічні аспекти мовленнєвого розвитку дітей із аутизмом	183
Кравченко О. Гендерна складова у програмах підготовки майбутніх соціальних працівників	186
Красікова Н. Роль комп'ютерно-орієнтованих технологій у роботі логопеда в закладах дошкільної освіти	189
Красніцька О., Максимець С. Особливості використання логоритміки у освітньому просторі дошкільного закладу	191
Кулієва К. Психофізіологічні аспекти безсоння	194
Левицький В. До питання затримки психофізичного розвитку, як проєкції біологічних і соціальних чинників на віковий генезис	196
Лехолетова М. Інноваційні технології у процесі професійної підготовки соціальних працівників	199
Листопад О. Технологія розвитку креативності педагога	202
Лісова Л. Пропозиції щодо оптимізації роботи логопеда інклюзивно-ресурсного-центру	205
Лозова О. Діяльнісний підхід у реалізації завдань stem-освіти	208
Лонська О. Особливості розвитку словникового запасу у дітей молодшого шкільного віку з мовленнєвими порушеннями	211
Лях В. Соціальний проєкт як організаційна форма соціальної роботи	214
Мардарова І. Цифровий контент як показник інформаційно-кому́нікативної компетентності викладача	217
Мартинюк О. Особливості розвитку адаптивних здібностей у школярів з мовленнєвими порушеннями	219
Меліченко Т., Меліченко В. Фізична та психологічна реабілітація військовослужбовців на етапі одужання після поранень	223
Мілевська О. Особливості кому́нікативної поведінки дошкільників з загальним недорозвитком мовлення	229
Мірошніченко О., Бовсунівська Я. Логопедична робота з розвитку словника дітей дошкільного віку із порушеннями мовленнєвого розвитку	233

Мітіна О. Психологічні аспекти готовності сучасних жінок до материнства	237
Мітіна С. Психолого-педагогічний супровід дітей з розладами спектра аутизму в освітньому просторі	241
Мороз О. Підготовка кваліфікованих кадрів для роботи в малих групових будинках	246
Москаленко В. Ідентичність як чинник зростання особистості в умовах травматичної ситуації	248
Мухіна Л. Проблема проєктування життєвої перспективи	253
М'яковський О., Аксьонова О. Чуріна А. Соціально-психологічні складові іміджу державного службовця	255
Нохріна І. Життєві стратегії студентської молоді	261
Овод Ю., Поплавська Д. Теоретичні основи взаємозв'язку спілкування в соціальних мережах та агресивності в студентському середовищі	263
Овод Ю., Фаренюк К. Роль соціально-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у ЗОШ	268
Ольховецький В. Особливості становлення особистості здобувача вищої освіти	272
Осадченко І., Данилюк О. Психопедагогічні рекомендації щодо адаптації українських дітей-біженців у польських школах	275
Остапчук Я. Методи діагностики психічних пізнавальних процесів дітей дошкільного віку інклюзивної форми навчання	280
Охремчук Н. Дидактичні ігри у роботі вчителя-дефектолога з дітьми з інтелектуальними порушеннями	284
Перепелюк Т. Ковальова К. Сім'я як чинник становлення самооцінки у дітей	289
Подлесний С. Метод кайдзен як каталізатор інновацій: перетворення освітньої практики в Україні	292
Поліщук В., Цегельник Т. Розвиток зорового гнозису у дітей з дискалькулією	296
Поліщук О. Розвиток пізнавальних процесів у молодших школярів з ООП	299
Поліщук С. Основні форми логопедичного впливу на розвиток мовлення дітей дошкільного віку зі стертою дизартрією	301
Примак Ю., Ляховець Л. Екзистенційна безпека особистості як проблема сучасної психології	305
Пудова О. Сучасні техніки сенсорного розвитку дітей дошкільного віку	308
Рачкінда Н. Теоретичні засади розвитку мовлення дітей дошкільного віку із знім методами ТРВЗ	310
Розієва В. Дослідження рівня розвитку творчого мислення у дітей - учнів художньої школи	312
Савицька Н. Прояви емоційно-поведінкових порушень у постінсультних пацієнтів	314
Святецька А. Психологічні фактори та чинники ризику розвитку депресивних станів у дітей та підлітків під час війни	317

Сімко А., Сімко Д. Особливості корекційно-логопедичної роботи з формування соціальної компетентності у дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення	320
Сладкова К., Бутузова Л. Труднощі формування психологічної готовності до навчання дошкільників із затримкою мовленнєвого розвитку	323
Соколівська В. Мовлення, як один з основних критеріїв оцінювання готовності дітей до школи	326
Стахова О., Зубрицька Д. Стресостійкість як професійно важлива якість майбутнього педагога-логопеда	329
Ступницька Ж. Теоретичні основи використання біоенергопластики та самомасажу з розвитку мовленнєвої моторики дітей із загальним недорозвиненням мовлення	332
Ткач О. Стимуляція виникнення перших емоційних реакцій у дітей зі зниженими показниками за шкалою апгар	336
Ткачишина О., Шаханова Т. Криза подружніх взаємин у родині демобілізованих військовослужбовців	338
Ткачук Т., Максимець С. Соціально-психологічна готовність до навчання в школі дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями.	343
Тубичко Ю. Features of text formation disturbances in children preschool age with expressive alaly	345
Федорова Ж., Максимець С. Психоемоційна стійкість вихователів та прояви емоційного вигорання	350
Фідоровська Л., Бутузова Л. Використання методів мнемотехніки у роботі з дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення	353
Харченко А. Особливості створення ефективного інклюзивного середовища для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами	358
Хоменко Н. Провідні компетентності майбутніх фахівців спеціальності «Спеціальна освіта»	362
Цибулько А. Розвиток мовленнєвих навичок у дітей із заїканням	366
Червоненко К. Підготовка майбутніх соціальних працівників до толерантної взаємодії з різними групами клієнтів	369
Чорна Л., Кудлаєнко С. Соціальні та психологічні методи управління в діяльності органів публічної влади	372
Швед О. Підготовка соціальних працівників для дистанційного консультування	376
Шведюк Н. Особливості розвитку мовлення дітей дошкільного віку із ЗНМ засобами логоритміки	379
Шевчук І. Кінезіологія у корекційно-розвитковій роботі з дітьми, які мають порушення зору	381
Шоу Біньбінь Сфера міжетнічних відносин	386

Фактор 12. Цікава і корисна робота.

Детальний аналіз цих факторів дозволяє стверджувати, що не всі вони однаковою мірою мають відношення до безпеки і гігієни праці (деякі з них є більш важливими, деякі – менш важливими). Для прикладу нами взято лише деякі фактори (1, 2, 3, 10, 11 та 12), які дозволяють достатньо переконливо виявити мотивацію працівника до безпечних і здорових умов праці.

Так, розмір винагороди може мотивувати співробітника позитивно поставитися до приписів з охорони праці та усвідомлено сприймати їх, хоча за певних обставин це може бути і потужним демотиватором (фактор 1); аналіз стану умов праці дозволяє додатково з'ясувати питання щодо стимулів людини до праці, в результаті чого отримуються знання про рівень задоволеності роботою і, як наслідок, рівень лояльності і мотивації (фактор 2); оцінювання потреби в чіткому структуруванні роботи та наявності зворотного зв'язку і інформації дозволяє судити про результати власної роботи, водночас це також і важливість потреби в зниженні невизначеності у процесі трудової діяльності (фактор 3); потреба бути креативним додатково виявить налаштованість працівників до творчості та до нововведень у сфері охорони праці (фактор 10); потреба в самовдосконаленні, зростанні та розвитку як особистості має допомогти відповісти на питання щодо чинників персонального зростання та спонукання до самостійних дій, а також більшою мірою уявити положення про те, що заходи з охорони праці вимагають не лише виконання відповідних приписів, але і належної організації та самовіддачі (фактор 11); потреба в цікавій та водночас суспільно корисній праці, на думку авторів теорії, має більш важливу цінність, аніж інші чинники мотивації, за відсутності такого чинника інші мотиваційні чинники діють не в повному обсязі (фактор 12).

Розкриття сутності обраних нами факторів мотивації дозволяє виявити найбільш важливі внутрішні стимули, які спонукають працівників належним чином дотримуватися заходів з безпеки і гігієни праці (при цьому ми також виходили з того, що вимоги до обсягу тез не дозволяють присвятити детальну увагу усім іншим положенням мотиваційної теорії Ш. Річі та П. Мартіна, які тією чи іншою мірою стосуються окресленої сфери соціально-трудоких відносин).

Література

1. Sprenger, Reinhard K. *Mythos Motivation: Wege aus einer Sackgasse*. Berlin: Campus-Verlag, 1997. 267 p.
2. Мотивация замысла / под ред. А. Кольянчик, Б. Войцишке / пер. с польск. Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2015. 344 с.
3. Ritchie, Sheila, & Martin, Peter. *Motivation Management*. Gower Publishing Company, 1999. 344 p.

Дуля Аліна Володимирівна

докторка філософії за спеціальністю 231 Соціальна робота,
старша викладачка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ СОЦІАЛЬНО ВРАЗЛИВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Повномасштабне військове вторгнення Росії та інтенсивні бойові дії, що тривають в Україні з 24 лютого 2022 року, призвели до серйозних соціально-економічних та військово-політичних змін. Одним з негативних наслідків яких є зростання соціальної вразливості та незахищеності населення. Саме тому діяльність соціальних працівників повинна бути направлена на допомогу тим, хто її потребує, наприклад, у випадках пов'язаних з порушенням прав, складними життєвими обставинами, виключенням, дискримінацією тощо. Соціальні працівники у роботі з вразливими групами населення часто застосовують представництво інтересів, як різновид втручання (захист прав, реалізація інтересів окремих осіб чи груп людей з метою отримання доступу до послуг, на які вони мають право, але не можуть отримати) [2, с. 62].

Важливість непростих завдань, що стоять перед фахівцями із соціальної роботи посилюють вимоги до підготовки соціальних працівників, навчання їх навичкам представництва інтересів соціально вразливих та дискримінаційних груп населення; формування вміння критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері представництва інтересів; формування вміння екстреного (кризового) реагування на нові виклики та потреби отримувачів соціальної послуги. Таким чином, розвиток такої професійної компетентності в майбутніх соціальних працівників є важливим завданням освітніх програм у закладах вищої освіти.

Соціальні працівники в межах надання соціальної послуги представництва інтересів ведуть переговори від імені отримувача соціальних послуг; надають допомогу в оформленні або відновленні документів; сприяють в реєстрації місця проживання або перебування; допомагають у розшуку рідних та близьких, відновленні родинних та соціальних зв'язків; сприяють у забезпеченні доступу до ресурсів і послуг за місцем проживання/перебування, встановленні зав'язків з іншими фахівцями та установами [3].

Представництво інтересів соціально вразливих та дискримінаційних груп населення регламентується такими законами України: «Про соціальні послуги» (2019) [8], «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (2001) [9], «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» (1991) [7], «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» (2012) [4], «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (2014) [5], «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» (2005) [6] та Наказом Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги представництва інтересів» (2015) [3].

У зв'язку з потребою суспільства у висококваліфікованих фахівцях із соціальної роботи, які б якісно надавали соціальну послугу представництва

інтересів соціально вразливим та дискримінаційним групам населення, а також розробляли дієві заходи із захисту їхніх прав та інтересів, з 2023 року для здобувачів спеціальності 231 Соціальна робота, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, була розроблена та впроваджена програма навчальної дисципліни «Представництво інтересів соціально вразливих, виключених і дискримінаційних груп», відповідно до освітньої програми 231.00.04 Соціальна адвокатура Київського столичного університету імені Бориса Грінченка [1].

Мета викладання дисципліни полягає у розвитку професійної компетентності здобувачів, сприяння у засвоєнні теоретичних знань, практичних умінь, формуванні високого рівня готовності до здійснення представництва інтересів соціально вразливих, виключених і дискримінаційних груп населення.

Відповідно до стандарту вищої освіти та освітньої програми, результатами навчання за дисципліною є формування таких вмінь, як: критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях; використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів отримувачів соціальних послуг; використовувати форми та методи адвокаційних кампаній залежно від викликів соціальної реальності; виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси отримувачів соціальних послуг, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

Програма складається з п'яти модулів (150 год.). Теоретична частина курсу містить 9 тем і розрахована на 20 годин лекційних занять, а саме:

- соціальне включення та ексклюзія як форми взаємодії в суспільстві (2 год.);
- соціально вразливі групи населення як пріоритетний напрям соціальної роботи (2 год.);
- дискримінація вразливих груп населення (2 год.);
- зміст та типи представництва інтересів (2 год.);
- особливості індивідуального та колективного представництва інтересів отримувачів соціальних послуг (2 год.);
- представництво інтересів людей з інвалідністю у соціальній роботі (2 год.);
- адвокаційна кампанія з представництва інтересів людей з інвалідністю (2 год.);
- особливості представництва інтересів людей, які живуть з ВІЛ/СНІДом (4 год.);
- моделі представництва інтересів внутрішньо переміщених осіб (2 год.).

Практична частина розрахована на 20 год. семінарських і 30 год. практичних занять. До кожного модуля є одна самостійна робота, яка розрахована на 40 год. (8 год. кожна) та один модульний контроль, розрахований на 10 годин (2 год. кожен). Вивчення дисципліни завершуються іспитом, тому на підготовку та проходження контрольних заходів відведено 30 год.

Семінарське заняття виконується на основі опрацювання теоретичного матеріалу, контент-аналізу рекомендованих джерел та узагальнення отриманого інформаційного матеріалу. Під час семінарських занять перевага надається дискусійним обговоренням проблемних питань, коли студенти мають змогу вільно висловлювати свої думки. Такий формат заняття сприяє розвитку активної

особистісної позиції з досліджуваного питання і стимулює активність мислення студентів.

Програма навчальної дисципліни «Представництво інтересів соціально вразливих, виключених і дискримінаційних груп» передбачає практичні заняття, під час яких студенти на основі загальних знань щодо представництва інтересів соціально вразливих, виключених і дискримінаційних груп населення повинні: здійснити оцінку потреб соціально вразливих, виключених і дискримінаційних груп населення; визначити сильні та слабкі сторони нормативно-правових актів, які регламентують питання представництва інтересів соціально вразливих, виключених і дискримінаційних груп населення та розробити рекомендації щодо їх вдосконалення; на конкретних кейсах (прикладних складних випадків осіб або сім'ї, які перебувають в стані вразливості) визначити причини та наслідки соціальної вразливості, розкрити їхні проблеми та потреби, підібрати форми та методи представництва інтересів; розробити рекомендації для фахівців державних та недержавних організацій щодо здійснення представництва інтересів соціально вразливих, виключених і дискримінаційних груп населення; розробити програму заходів / проєкт / адвокаційну кампанію представництва інтересів соціально вразливих, виключених і дискримінаційних груп населення.

З метою закріплення знань щодо сутності та особливостей представництва інтересів соціально вразливих, виключених і дискримінаційних груп населення та відпрацювання навички дослідницького пошуку окремих теоретичних положень навчальної дисципліни студенти повинні виконати самостійні роботи, які входять в структуру кожного модуля.

Кожен модуль з навчальної дисципліни завершується написанням модульної контрольної роботи, яка проходить у формі тестування. Студентам пропонуються тестові завдання у кількості 25 питань. Види тестових завдань: із вибором однієї правильної відповіді; із вибором декількох правильних відповідей; на встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень; завдання на відтворення правильної відповіді (формулювань понять) по пам'яті; завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь.

Семестровий контроль (екзамен) з дисципліни проводиться у вигляді письмової роботи, яка включає три завдання: теоретичне, теоретико-практичне та практичне. Кожен вид завдань має свої критерії оцінювання, а саме: теоретичне питання – повнота й ґрунтовність викладу, аргументованість тверджень, суб'єктне усвідомлення змісту, термінологічна коректність; теоретико-практичне завдання – творче осмислення набутих теоретичних знань, вміння використовувати наукові знання під час виконання практичних завдань, точність виконання практичного завдання; практичне завдання – технологічна грамотність, методична грамотність, обґрунтованість методичних рішень.

Розроблений та впроваджений нами курс «Представництво інтересів соціально вразливих, виключених і дискримінаційних груп» розкриває зміст та особливості роботи соціальних працівників при наданні соціальної послуги представництва інтересів соціально вразливих та дискримінаційних груп населення і може використовуватися іншими закладами вищої освіти у підготовці

майбутніх соціальних працівників. У процесі вивчення навчальної дисципліни майбутні соціальні працівники мають можливість не лише отримати теоретичні знання щодо сутності та особливостей представництва інтересів вразливих груп населення, але й здобути практичні вміння підбирати ефективні методи та форми роботи з цією групою отримувачів соціальних послуг, прогнозувати результати роботи, розробляти програми/проекти/адвокаційні кампанії з представництва інтересів соціально вразливих, виключених і дискримінаційних груп населення.

Література

1. Дуля А. В. Представництво інтересів соціально вразливих, виключених і дискримінаційних груп : робоча програма навчальної дисципліни. Київ : Київський столичний ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. 16 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47827/>
2. Лехолетова М. М., Лях Т. Л., Спіріна Т. П. Алгоритм організації та проведення успішної адвокаційної кампанії із представництва інтересів. *Social Work and Education*. 2022. № 9(1). С. 67–78.
3. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги представництва інтересів : Наказ М-ва соц. політики України від 30.12.2015 р. № 1261 : станом на 1 лип. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0127-16#Text> (дата звернення: 20.03.2024).
4. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні : Закон України від 06.09.2012 р. № 5207-VI : станом на 30 трав. 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення: 18.03.2024).
5. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII : станом на 30 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text> (дата звернення: 19.03.2024).
6. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей : Закон України від 02.06.2005 р. № 2623-IV : станом на 5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15#Text> (дата звернення: 22.03.2024).
7. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text> (дата звернення: 11.03.2024).
8. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII : станом на 31 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 21.02.2024).
9. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21.06.2001 р. № 2558-III : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text> (дата звернення: 15.03.2024).

Загребельна Олександра Олександрівна

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта»

Наукова керівниця:

Котлова Л. О., кандидатка психологічних наук, доцентка,